

ДСНС УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Факультет цивільного захисту
Кафедра організації та технічного забезпечення аварійно-рятувальних робіт

ЗАТВЕРДЖУЮ
Начальник кафедри
к.т.н., доцент

Віталій СОБИНА

____. _____ 202__

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
з організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти
з дисципліни
«Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи»
(вибіркова)

Розглянуті та схвалені на засіданні кафедри
__28__ ____08____ 202__3__ р.
Протокол № __1__

м. Харків - 2023

ВСТУП

Самостійна робота здобувачів вищої освіти - форма організації навчального процесу, яка є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових для відвідування навчальних занять. Час, відведений для самостійної роботи, регламентується робочим навчальним планом.

Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни, завданнями та вказівками викладачів. Самостійна робота забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, відповідною науковою та фаховою монографічною та періодичною літературою, методичними рекомендаціями та вказівками тощо. Методичні матеріали для самостійної роботи здобувача передбачають можливість здійснення ним самоконтролю за рівнем розуміння і засвоєння навчального матеріалу.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння здобувачем у процесі самостійної підготовки, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався у ході навчальних занять.

СТРУКТУРА САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1.	Тема 1. Рятування на воді.	8	8
2.	Тема 2. Технології пошуку та рятування постраждалих при аваріях на автомобільному транспорті.	8	8
3.	Тема 3. Технології пошуку та рятування постраждалих при аваріях на авіаційному транспорті.	8	8
4.	Тема 4. Технології пошуку та рятування постраждалих при аваріях на залізничному транспорті.	6	8
5.	Тема 5. Технології пошуку та рятування постраждалих в завалах.	8	8
6.	Тема 6. Особливості дій підрозділів ОРС ЦЗ під час проведення АРІНР у замкнутих просторах.	8	6
7.	Тема 7. Способи і прийоми проведення пошуково-рятувальних робіт в зоні хімічного забруднення.	8	6
8.	Тема 8. Визначення режимів робіт особового складу підрозділів ЦЗ у зонах хімічного та радіоактивного забруднення.	6	6
9.	Тема 9. Організація аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт при ліквідації наслідків аварії на об'єкті підвищеної небезпеки.	20	20
10.	Підсумкова модульна (контрольна) робота	0	22

Разом	80	100
-------	----	-----

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Рятування на воді.

Сутність рятувальної діяльності на воді. Способи надання допомоги потопаючому. Техніка порятунку на воді. Порядок переміщення постраждалого та транспортувальні захвати.

Індивідуальні засоби порятунку та само порятунку. Призначення, характеристики, вимоги до рятувального кола, жилетів (нагрудників), гідро- та термогідрокостюмів (комбінезонів). Характеристика та використання плавзасобів різного призначення. Вимоги до рятувального човна.

Порядок проведення рятувальних робіт на воді. Дії рятувальних пар при застосуванні рятувального спорядження у різних умовах.

Головні правила безпеки при наданні індивідуальної допомоги потопаючому на воді. Серцево-легенева реанімація.

Порядок надання допомоги в зимових умовах. Прийоми пересування рятувальника по льоду. Запобігання переохолодженню. Умови само порятунку у випадку провалення під лід.

Література:

1. Правила охорони життя людей на водних об'єктах України (Наказ МВС України від 10.04.2017 № 301).

2. Рятувальні роботи при надзвичайних ситуаціях. Частина 1: Навчальний посібник / Аветисян В.Г., Сенчихін Ю.М., Тригуб В.В., Кулаков С.В., Куліш Ю.О., Александров В.Л., Адаменко М.І. – Київ: Основа, 2006р., стор. 193-224.

Завдання для самоконтролю:

1. Дайте відповіді на тестові питання

1.1. Первинним тактичним підрозділом для виконання рятувальних робіт на поверхні воді є

- a) простий розрахунок у складі двох рятувальників – основного і забезпечуючого
- b) простий розрахунок у складі трьох рятувальників – основного, забезпечуючого та страхуючого
- c) підрозділ у складі двох простих розрахунків – основного і резервного відділення ОРС ЦЗ

1.2. Первинним тактичним підрозділом для виконання рятувальних робіт під водою є

- a) простий розрахунок у складі двох рятувальників – основного і забезпечуючого
- b) простий розрахунок у складі трьох рятувальників – основного, забезпечуючого та страхуючого
- c) підрозділ у складі двох простих розрахунків – основного і резервного
- d) відділення ОРС ЦЗ

1.3. Основним тактичним підрозділом для виконання рятувальних робіт на воді є

- a) розрахунок у складі двох рятувальників – основного і забезпечуючого
- b) розрахунок у складі трьох рятувальників – основного, забезпечуючого та страхуючого
- c) підрозділ у складі двох простих розрахунків – основного і резервного
- d) підрозділ у складі двох відділень ОРС ЦЗ

- 1.4. Пошук на воді починається з
- Розвідки
  - З'ясування характеру водного басейну
  - Локалізації району пошуку
  - Визначення найбільш ефективної схеми пошуку

- 1.5. Під час рятування у разі наближення до потопаючого спереду необхідно
- поперед себе тримати рятувальний круг, жердину чи інший плавучий засіб (рятувальний жилет, рятувальний нагрудник тощо)
  - чітко та коротко сказати потопаючому, що і як він має робити
  - тримати дистанцію щоб він не зміг першим схопитись за рятувальника
  - усе назване

Тема 2. Технології пошуку та рятування постраждалих при аваріях на автомобільному транспорті.

Правила деблокування постраждалих при ДТП. Технологія проведення деблокування. Технологія деблокування постраждалих із салону транспортного засобу. Деблокування постраждалих з-під транспортного засобу.

Пошуково-рятувальні роботи при вантажних перевезеннях. Урахування маркування небезпечних вантажів під час вибору способу локалізації та ліквідації вражаючих факторів НС.

Література:

1. Методичні рекомендації щодо порядку дій аварійно-рятувальних формувань ДСНС під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (небезпечних подій), пов'язаних із дорожньо-транспортними пригодами затверджені Наказом ДСНС України від 28.01.2020 року № 80.

2. Організація аварійно-рятувальних робіт: курс лекцій / В.Г. Аветисян, І.М. Грицина, В.В. Тригуб, К.М. Остапов. Х: НУЦЗУ, 2017. (електронна бібліотека НУЦЗ України), Лекція 10.

3. В.Г. Аветисян, Ю.О. Куліш. Організація аварійно-рятувальних робіт при дорожньо-транспортних аваріях. Практичний посібник. Харків: АЦЗУ МНС України, 2004. 44 с. (електронна бібліотека НУЦЗ України).

4. Рятувальні роботи при надзвичайних ситуаціях. Частина 1: Навчальний посібник / Аветисян В.Г., Сенчихін Ю.М., Тригуб В.В., Кулаков С.В., Куліш Ю.О., Александров В.Л., Адаменко М.І. К: Основа, 2006 – С.171-193.

Завдання для самоконтролю:

1. Дайте відповіді на тестові питання
- 1.1. Оптимальна кількість рятувальників на місці ДТП
- 6 осіб
  - 5 осіб
  - 10 осіб
  - 4 особи
- 1.2. Мінімальна кількість рятувальників на місці ДТП
- 6 осіб
  - 5 осіб
  - 2 особи

d) 4 особи

1.3. Рятувальник, який надає домедичну допомогу, за можливості підходить до постраждалих

- a) спереду
- b) ззаду
- c) з боку водія
- d) спереду авто

1.4. Для знеструмлення ТЗ від АКБ

- a) від'єднуються обидві клеми, або перерізається дріт у двох місцях
- b) від'єднується клема «-», або перерізається дріт, що йде до неї
- c) від'єднується клема «+», або перерізається дріт, що йде до неї
- d) виймаються всі запобіжники

1.5. Що означає наявність букви "X" перед ідентифікаційним номером небезпеки на інформаційній табличці ТЗ, який перевозить небезпечні вантажі

- a) речовина вступає в небезпечну реакцію з водою
- b) посилення відповідного виду небезпеки
- c) для вказівки небезпеки, яка характерна для речовини, досить однієї цифри
- d) ефект інтенсифікації горіння

Тема 3. Технології пошуку та рятування постраждалих при аваріях на авіаційному транспорті.

Першочергові заходи щодо рятування людей при аваріях на авіатранспорті. Технологія розкриття фюзеляжу літака для забезпечення евакуації людей. Порядок рятування пасажирів, що знаходяться в несвідомому стані або мають важкі тілесні ушкодження.

Література:

1. Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж: Наказ МВС України від 26.04.2018 р. № 340. р. II, гл. 55.

2. Аветісян В.Г., Сенчихін Ю.М., Ораєвський Д.В. Організація аварійно-рятувальних робіт на авіаційному транспорті: навч. посіб. Х.: НУЦЗУ, 2012. 108 с.

3. Тактика ліквідування надзвичайних ситуацій: Курс лекцій./ І.М. Неклонський. – Х.: НУЦЗУ, 2017. Лекція 17. (Бібліотека дистанційного навчання)

Завдання для самоконтролю:

1. Дайте відповіді на тестові питання

1.1. Чи можливо потрапити у відсік фюзеляжу літака, який призначений для пасажирів, через верхні аварійні люки (якщо вони передбачені)

- a) так
- b) ні
- c) можливо, якщо там знаходяться місця аварійного прорізання фюзеляжу

1.2. Місця аварійного прорізання фюзеляжу вибираються рятувальниками

- a) В залежності від потреби потрапити в середину ПС
- b) За узгодженням з екіпажем ПС

- c) За відповідними позначками на фюзеляжі ПС
- d) У місцях з'єднання конструктивних частин фюзеляжу

1.3. Оптимальні місця розкриття фюзеляжу ПС

- a) позначені на фюзеляжі куточками жовтого або червоного кольору по контуру
- b) не встановлені заздалегідь
- c) позначені на фюзеляжі кругами жовтого або червоного кольору
- d) передбачені аварійними картками відповідно до типу ПС

1.4. Стационарною системою пожежогасіння двигунів обладнуються

- a) Кожний літак із злітною масою більше 5 тон
- b) Кожний літак із злітною масою більше 10 тон
- c) Кожний пасажирський літак із злітною масою більше 5 тон
- d) Кожний транспортний літак із злітною масою більше 15 тон

1.5. Згідно з вимогами міжнародної організації цивільної авіації (ІСАО) час прибуття стартового автомобіля першої допомоги до місця аварії (пожежі) повинен бути

- a) не більше 2 хв.
- b) не більше 5 хв.
- c) не більше 10 хв.
- d) не більше 3 хв.

Тема 4. Технології пошуку та рятування постраждалих при аваріях на залізничному транспорті.

Першочергові заходи щодо рятування людей при аваріях на залізничному транспорті. Надання допомоги постраждалим, що знаходиться у вагоні. Способи проникнення рятувальників у вагон. Технологія розкриття купейних дверей та інших конструкцій вагона.

Особливості проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт при ліквідації надзвичайних ситуацій унаслідок аварії у метрополітені.

Література:

1. Організація аварійно-рятувальних робіт: курс лекцій / В.Г. Аветисян, І.М. Грицина, В.В. Тригуб, К.М. Остапов. Х: НУЦЗУ, 2017. (електронна бібліотека НУЦЗ України), Лекція 10.

2. Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту: наказ МВС від 26.04.2018 № 340.

3. Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж: наказ МВС від 26.04.2018 № 340.

4. Ключ П.П., Палюх В.Г., Пустовой А.С., Сенчихін Ю.М., Сировой В.В. Пожежна тактика. Підручник для вищих навчальних закладів пожежної безпеки МВС України. Х.: Основа, 1998 р., гл. 9.5.

Завдання для самоконтролю:

1. Дайте відповіді на тестові питання

1.1. Чи дозволяється проводити гасіння пожежі та рятування людей без зняття напруги у контактній мережі

- a) Не дозволяється

- b) Дозволяється
- c) Дозволяється на відстані більш як 7 м від контактної мережі, що знаходиться під напругою
- d) Дозволяється на відстані більш як 5 м від контактної мережі, що знаходиться під напругою

1.2. Чи дозволяється подавати вогнегасні засоби для забезпечення безпеки людей без зняття напруги у контактній мережі

- a) Так, але слід стежити, щоб струмені води або пінного розчину не наближались до контактної мережі на відстань менше ніж 2 м.
- b) Так, але слід стежити, щоб струмені води або пінного розчину не наближались до контактної мережі на відстань менше ніж 5 м.
- c) Так, але слід стежити, щоб струмені води або пінного розчину не наближались до контактної мережі на відстань менше ніж 10 м.
- d) Забороняється

1.3. Під час проведення АРНР на станціях метрополітену необхідно використовувати ЗІЗОД з терміном захисної дії

- a) не менше 180 хвилин
- b) не менше 90 хвилин
- c) не менше 60 хвилин
- d) не менше 30 хвилин

1.4. Необхідний термін евакуації пасажирів з вагону пасажирського потяга з урахуванням дії небезпечних факторів пожежі до блокування основних виходів становить

- a) 1,5 - 2 хв.
- b) 2 - 3 хв.
- c) до 5 хв.
- d) до 10 хв.

1.5. У разі проведення АРНР на електрифікованих дільницях до зняття напруги і заземлення наближатися до обірваних проводів контактної мережі, що торкаються землі

- a) Не дозволяється
- b) Дозволяється
- c) Не дозволяється на відстань менше ніж 10 м.
- d) Дозволяється тільки у засобах діелектричного захисту.

Тема 5. Технології пошуку та рятування постраждалих в завалах.

Способи пошуку постраждалих. Пошук заваленого укриття.

Способи та технології розбирання завалу для надання допомоги постраждалим. Технологія деблокування постраждалих. Методика надання допомоги постраждалим при синдромі тривалого здавлювання.

Основні технологічні операції та послідовність їх виконання при деблокуванні постраждалих із завалу способом розбирання завалу зверху. Основні технологічні операції по деблокуванню постраждалих способом улаштування лазу у завалі.

Способи та технології укріплення або руйнування нестійких конструкцій, які являють собою потенційну небезпеку через можливе раптове обвалення.

Роботи з рятування людей, що знаходяться в частково зруйнованих наземних спорудах, на висоті.

Література:

1. Статут дій у НС органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту: Наказ МВС України від 26.04.2018 р. № 340. р. III, гл. 5,7.

2. Аветисян В.Г. Організація аварійно-рятувальних робіт на зруйнованих будівлях : Практ. посіб. X. : АЦЗУ, 2005 . 70 с. [Електронна бібліотека]

3. Рятувальні роботи під час ліквідації надзвичайних ситуацій. Ч. 1 : Посіб. / В.Г. Аветисян, М.І. Адаменко, В.Л. Александров та ін. ; За заг. ред. В.Н. Пшеничного .К. : Основа, 2006, гл.6.

4. Тактика ліквідації надзвичайних ситуацій : Лекції 1-17 : Конспект лекцій / Уклад. В.А. Гузенко, О.І. Камардаш, І.М. Неклонський, В.О. Самарін X. : НУЦЗУ, 2011. Лекція 17. [Електронна бібліотека]

5. Тактика ліквідації надзвичайних ситуацій : Лекції 18-30 : Конспект лекцій / Уклад. В.А. Гузенко, О.І. Камардаш, І.М. Неклонський, В.О. Самарін X. : НУЦЗУ, 2011. Лекція 18. [Електронна бібліотека]

Завдання для самоконтролю.

1. Технологічний процес розбирання завалу може включати наступні операції: (навести перелік)

2. Деблокування включає в себе послідовно виконання наступних фаз: (назвати, охарактеризувати зміст кожної)

3. Провести розрахунок необхідних матеріалів для укріплення стіни шляхом встановлення похилої розпірки стіни, якщо відомо

№	Висота стіни, м	Наявність проёмів у стіні (кільк., в один ряд)
1	3	вікно і двері

Тема 6. Особливості дій підрозділів ОРС ЦЗ під час проведення АРІНР у замкнутих просторах.

Особливості проведення АРІНР у замкнутих просторах. Прядок роботи зі спуском у колодязь, у колекторі. Дії керівника підрозділу щодо організації робіт.

Література:

1. Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту: Наказ МВС України від 26.04.2018 р. № 340. Р. III., гл. 15.

2. Ратушний Р.Т. Виконання рятувальних робіт із використанням верхолазного спорядження / Р.Т. Ратушний, А.М. Ковальчук, А.М. Петренко, Л.А. Кавецький – Львів: Навчальний посібник – 2016, стор. 445-467.

3. Аветисян В.Г., Сенчихін Ю.М. та інші. Рятувальні роботи під час ліквідації надзвичайних ситуацій. Частина 1. К: Основа, 2006., гл.3.

Завдання для самоконтролю:

1. Методика монтування системи поліспаст.

Тема 7. Способи і прийоми проведення пошуково-рятувальних робіт в зоні хімічного забруднення.

Способи і прийоми ведення загальної та хімічної розвідки. Способи пошуку постраждалих в зоні хімічного забруднення.

Основні способи локалізації зони хімічного забруднення та ліквідації джерела забруднення. Способи дегазації. Заходи безпеки та порядок вибору засобів захисту під час проведення аварійно-рятувальних робіт в зоні хімічного забруднення.

Вибір методу демеркуризації залежно від ступеня ртутного забруднення та властивостей поверхні. Порядок проведення демеркуризації. Засоби індивідуального захисту та вимоги безпеки.

Література:

1 Рекомендації щодо захисту особового складу підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України під час гасіння пожеж та ліквідації наслідків аварій за наявності небезпечних хімічних речовин (аміак, хлор, азотна, сірчана, соляна та фосфорна кислоти) : Наказ МНС України №733 від 13.10.08.

2. Статут дій у НС: Наказ ДСНС від 26.04.2018 р. №340, р. III гл.8.

3. Рекомендації щодо організації оперативних дій під час гасіння пожеж із наявністю небезпечних хімічних речовин: окреме доручення заступника Голови ДСНС № В-577 від 12.09.2022.

4. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 9. Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи. За загальною редакцією О.М. Євдіна. К: Український НДІ цивільного захисту, 2012, гл.Х, стор. 192-211.

5. Рятувальні роботи під час ліквідації НС. Частина 1: Посібник / Аветисян В.Г., Сенчихін Ю.М., Тригуб В.В., Кулаков С.В., Куліш Ю.О., Александров В.Л., Адаменко М.І. Х: Основа, 2006. стор. 85-92, 104-118.

6. Тактика ліквідації надзвичайних ситуацій : Лекції 18-30 : Конспект лекцій / Уклад. В.А. Гузенко, О.І. Камардаш, І.М. Неклонський, В.О. Самарін Х. : НУЦЗУ, 2011. Лекція 19. [Електронна бібліотека]

Завдання для самоконтролю:

1. Дайте відповіді на тестові питання

1.1. НС із хімічною обстановкою *першого типу* виникають у випадку

- a) миттєвої розгерметизації (вибуху) ємностей або технологічного устаткування, що містять газоподібні (під тиском), криогенні, перегріті зріджені НХР
- b) аварійних викидів або проливання зріджених отруйних, перегрітих летучих токсичних рідин з температурою кипіння нижче температури навколишнього середовища
- c) розливу у піддон (обвалування) або на поверхню значної кількості зріджених (при ізотермічному зберіганні) або рідких НХР з температурою кипіння нижче або близькою до температури навколишнього середовища
- d) аварійному викиді (проливанні) значної кількості мало летючих НХР (рідких з температурою кипіння значно вище температури навколишнього середовища або твердих)

1.2. НС із хімічною обстановкою *другого типу* виникають у випадку

- a) миттєвої розгерметизації (вибуху) ємностей або технологічного устаткування, що містять газоподібні (під тиском), криогенні, перегріті зріджені НХР
- b) аварійних викидів або проливання зріджених отруйних, перегрітих летучих токсичних рідин з температурою кипіння нижче температури навколишнього середовища
- c) розливу у піддон (обвалування) або на поверхню значної кількості зріджених (при ізотермічному зберіганні) або рідких НХР з температурою кипіння нижче або близькою до температури навколишнього середовища
- d) аварійному викиді (проливанні) значної кількості мало летючих НХР (рідких з температурою кипіння значно вище температури навколишнього середовища або твердих)

1.3. Які типи хімічної обстановки при надзвичайних ситуаціях, викликаних аваріями на хімічно небезпечних об'єктах, можуть супроводжуватися пожежами та вибухами

- a) Усі, особливо другий і третій
- b) Другий і третій
- c) Тільки перший
- d) Другий і четвертий

1.4 Локалізація джерел хімічного забруднення має на меті

- a) знизити концентрацію НХР до рівня ГДК даної речовини у повітрі
- b) знизити концентрацію НХР до мінімального рівня ГДК даної речовини у повітрі
- c) знизити концентрацію НХР до рівня можливого для ведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт
- d) повне усунення небезпечної дії НХР

1.5 Ліквідація джерел хімічного забруднення полягає

- a) у припиненні потрапляння НХР в атмосферу
- b) у припиненні розповсюдження НХР у навколишньому середовищі
- c) у припиненні розповсюдження НХР у навколишньому середовищі в концентраціях, що небезпечні для життя і здоров'я людей і тварин
- d) у нейтралізації дії НХР на навколишнє середовище

Тема 8. Визначення режимів робіт особового складу підрозділів ЦЗ в зонах хімічного та радіоактивного забруднення.

Рекомендації до режимів робіт і відпочинку особового складу підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України під час виконання робіт у засобах індивідуального захисту (ЗІЗ).

Порядок вибору та використання захисного одягу (ЗО) і ЗІЗ. Медичне забезпечення робіт у ЗО і ЗІЗ.

Література:

1. Методичні рекомендації щодо режимів робіт особового складу підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту у засобах індивідуального захисту у зонах хімічного та радіоактивного забруднення (Затверджені наказом МНС України від 07.08.09р. №551).

2. Рятувальні роботи під час ліквідації НС. Частина 1: Посібник / Аветисян В.Г., Сенчихін Ю.М., Тригуб В.В., Кулаков С.В., Куліш Ю.О., Александров В.Л., Адаменко М.І. – Х: Основа, 2006.- стор. 113-118.

Завдання для самоконтролю:

1. Що включає режим робіт.
2. Як визначити тривалість робочої зміни.
3. Коли застосовуються фільтруючі а в яких випадках ізолюючі ЗЗОД.

Тема 9. Організація аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт при ліквідації наслідків аварії на об'єкті підвищеної небезпеки (ОПН).

Оперативно-тактична характеристика ПНО. Аналіз сценаріїв виникнення аварій. Визначення змісту та порядку проведення АРНР. Розрахунок сил та засобів, необхідних для ліквідації наслідків аварії. Порядок дій керівника органу управління (підрозділу) ОРС ЦЗ під час організації і проведення АРНР.

Література:

1. Рекомендації щодо захисту особового складу підрозділів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту МНС України під час гасіння пожеж та ліквідації наслідків аварій за наявності небезпечних хімічних речовин (аміак, хлор, азотна, сірчана, соляна та фосфорна кислоти) : Наказ МНС України №733 від 13.10.08.
2. Статут дій у НС: Наказ ДСНС від 26.04.2018 р. №340, р. III гл. 1,2,8.
3. Рекомендації щодо організації оперативних дій під час гасіння пожеж із наявністю небезпечних хімічних речовин: окреме доручення заступника Голови ДСНС № В-577 від 12.09.2022.
4. Методичні рекомендації «Організація управління в надзвичайних ситуаціях»: Наказ МНС України від 05.10.2007. № 685.
5. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т. 9. Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи. За загальною редакцією О.М. Євдіна. К: Український НДІ цивільного захисту, 2012, гл.Х, стор. 192-211.
6. Рятувальні роботи під час ліквідації НС. Частина 1: Посібник / Аветисян В.Г., Сенчихін Ю.М., Тригуб В.В., Кулаков С.В., Куліш Ю.О., Александров В.Л., Адаменко М.І. Х: Основа, 2006. стор. 85-92, 104-118.
7. Тактика ліквідації надзвичайних ситуацій : Лекції 18-30 : Конспект лекцій / Уклад. В.А. Гузенко, О.І. Камардаш, І.М. Неклонський, В.О. Самарін Х. : НУЦЗУ, 2011. Лекція 19. [Електронна бібліотека]

Завдання для самоконтролю:

1. Спланувати АРНР на ОПН відповідно до завдання на курсову роботу.
2. З використанням редактора векторної графіки Visio відобразити елементи тактичної обстановки:
  - ХНО
  - Зона хімічного забруднення
  - Пункт прийому постраждалих
  - Пункт санітарної обробки.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

В процесі оцінювання результатів самостійної роботи здобувачів, яка, відповідно до інформаційного обсягу дисципліни може передбачати письмове обґрунтоване виконання практичних завдань, задач; формування схем, таблиць до відповідної теми; аналіз практичної діяльності підрозділів ЦЗ з відповідних питань; анотацію наукових поглядів по заданій тематиці; конспектування хрестоматійних джерел тощо, необхідно враховувати три основні компоненти:

1. Рівень знань: глибина і міцність знань; рівень мислення; уміння систематизувати знання по окремих темах; уміння складати розгорнутий план відповіді; давати точні формулювання; правильно користуватися поняттєвим апаратом; культура відповіді (грамотність, логічність і послідовність викладу); навички і прийоми виконання практичних завдань.

2. Навички самостійної роботи: уміння пошуку необхідної літератури; орієнтація в потоці інформації щодо обраної спеціальності; навички ведення записів (складання простого і розгорнутого плану, конспекту, реферату, виступу, а також навички науково-пошукової роботи).

3. Уміння застосувати знання на практиці: реалізація на практичних, семінарських заняттях; виконання індивідуальних завдань під час проходження практики.

Укладач:
викладач кафедри

Ігор НЕКЛОНСЬКИЙ